

Jord- och skogsbruksministeriet i Finland
[kirjaamo\(at\)mmm.fi](mailto:kirjaamo(at)mmm.fi)

2019-02-26

ÖVERSÄTTNING

Jord- och skogsbruksministeriets yttrandebegäran 2019-02-07 om förhandlingar med Sverige angående Torneälvs fiskestadga för år 2019 (2017/04.04.03.01/2018)

FINSK-SVENSKA GRÄNSÄLVSKOMMISSIONENS YTTRANDE OM FISKESTADGA I TORNE ÄLV FÖR ÅR 2019

Finlands jord- och skogsbruksministerium föreslår i sin yttrandebegäran den 7 februari 2019 vissa avvikelser enligt de framställningar som har lämnats som svar till ministeriets preliminära yttrandebegäran daterad 13 december 2018, samt att alla fiskeregler som tillämpades 2018 ska kvarstå även 2019 i Torne älv.

Gränsälvscommissionen tackar för yttrandebegäran och vill föra fram vissa synpunkter om i begäran föreslagna förändringar till fiskestadgan, samt rikta uppmärksamhet till andra begränsningar för att främja hållbart fiske och skydd av fiskbestånden.

Fiskestadgans utgångspunkt är att skapa en skälig och rättvis balans mellan fiskbestånd och nyttjandesynpunkt. Regleringen av fisket ska sträva efter en långsiktig förvaltning som tar hänsyn till skydd av fiskbestånden, innebär ett hållbart nyttjande av fiskeresurserna och tillgodoser hela gränsregionens intresse i enlighet med syfte med gränsälvsöverenskommelsen.

Kommissionen vill i sitt yttrande fästa uppmärksamhet hos ministeriet på jämlik behandling av fiskargrupper och fiskemetoder inom Torneälvens fiskestadga och om förvaltning av fiske med tanke på såväl miljömässig, social som ekonomisk hållbarhet.

Vårfridlysning av harr

Förslag om fridlysning av harr "under isfiskesäsongen" i Torne älv upp till höjd där Torne och Muonio älvar går samman är motiverat på grund av det svaga harrbeståndet. Fridlysning av harr är på plats även i flera kommuner i Norrbotten under perioder mellan april-juni.

Kommissionen vill konstatera att den föreslagna fridlysningen mellan den 1 april och 30 maj ligger i ljus av islossningsstatistiken inom tiden när isarna blir svagare och delvis när älven är isfri. Isfiskeperioden när fridlysningen skulle gälla ska fastställas enligt de lokala förhållandena.

Begräsning av kulle- och flytnätfiske

Proportionellt betraktat är sloandet av antalet dygn för nätfisket efter lax inte välgrundat för att främja betydande större laxvandring in till älven med tanke på havsfiskets dikterande påverkan i laxvandringen i Torne älv, samt den betydande rollen som spöfisket har i antal fångade laxar inom älvområdet.

Kommissionen vill också påminna att vattenflödena i en stor oreglerad älv som Torne älv är ojämna från ett till ett annat år. En sen och vattenrik fjällflod och därmed högt vatten i älven

kan helt omöjliggöra fisket före midsommar vilket kan förkorta fisketiden av naturliga skäl till hälften av de tillåtna.

Många fastighetsägare längs gränsälven delar upp fisket mellan delägarna så att man kan planera in ledighet från jobbet för att kunna ta sig till fångstplatsen för att fiska. Fiskestadgan ger möjlighet att kunna fiska något av de 4 dyggen i juli månad som står till buds. De sammanlagda sju fiskedyggen för nätfisket delas upp så att respektive land får hälften av fisketiden.

Andel av nätfisket i älvmrådets laxfångster är 16 procent (lax, stycke, 2017). Den största delen av laxarna, 80 procent, fiskades med spö (LUKE; *SLU Torneälvens bestånd av lax, havsöring och vandringsik – gemensamt svensk-finskt biologiskt underlag för bedömning av lämpliga fiskeregler under 2018*).

Skulle det ändå krävas att nätfisket begränsas så vore det att föredra kortare fisketid under de dygn som står till förfogande. Därför är kommissionens förslag att samma antal dagar som finns i fiskestadgan behålls men att fisket skulle kunna vara förbjudet t.ex. mellan kl. 22:00 (23:00) till 06:00 (07:00). Ett sådant förslag skulle kunna få större acceptans bland fiskerättsägarna än en slopad nätfiskehelg. Fångstmängderna under den sista helgen, när de fångsmängder som är angivna i yttrandebegäran noteras och delas med antal fiskedygn (7), skulle beräknas som 300-500 laxar delade med ca 15 fångsplatser längs älven.

Gränsälvscommissionen vill dessutom föra fram att nätfiske har fiskekulturell och social betydelse för fiskarsamhällen längs Torne vattendistrikt samt för upprätthållande av förhållande mellan människan och älven. Enligt gränälvsöverenskommelsen ska särskilt vikt fästas vid bl.a. kulturmiljövård med dess vidsträckt tolkning.

Startdatum för havsfiske i Torneälvens mynning

Kommissionen stöder användning av den vetenskapliga bedömningen om vandringsfiskar sammanställt av LUKE och SLU som grund för förhandlingarna om fiskestadgan.

Kommissionen anser som i sitt tidigare yttrande angiven 25 januari 2019 att de tidigare startdatumen i havsfisket längs den finska kusten under 2017 och 2018 kan möjligen ha påverkat laxvandringen i gränsälven negativt. Regelverket i havsfiske bör basera sig på försiktighetsprincipen så att laxbeståndet i Torne älv kan återhämta sig till sådana hållbara nivåer som skulle vara i linje med den nationella laxstrategin om yngelproduktionsmålet. Fiskeansträngningen i havet borde tillika vara beståndspecifik istället för fiske efter blandade bestånd som läget är i dag.

Senarläggning av havsfisket längs den finska kusten t.ex. med 10 dygn under de kommande två säsonger är värt att överväga. Särskilt så om den vetenskapliga bedömningen visar skadlig påverkan på mängden vandringslaxar i Torne älv. Kommersiellt fiske i havsområdet borde då börja senare.

Naturrensinstitutets och SLUs gemensamma biologisk utredning "Torneälvens bestånd av lax, havsöring och vandringsik – gemensamt svensk-finskt biologiskt underlag för bedömning av lämpliga fiskeregler under 2018" finns som referens där det konstateras att "en senarelagd fiskestart även fortsättningsvis att minska exploateringen av störelax (särskilt honor) som anländer tidigare på säsongen", samt att "Torneälvens laxbestånd framöver i högre utsträckning än tidigare förväntas påverkas av de fiskeregler som gäller för andra kustområden i Bottniska viken." I utredningen identifieras även det att "för att reglera mängden tidigt anländande lax som vandrar upp i Torneälven skulle behövas synkroniserade förvaltningsåtgärder vilka omfattar betydligt större kustområden än endast Torneälvens

mykning.” (*Torneälvens bestånd av lax, havsöring och vandringsik – gemensamt svensk-finskt biologiskt underlag för bedömning av lämpliga fiskeregler under 2018*).

Syfte med överenskommelsen mellan Finland och Sverige är bl.a. att fästa särskild vikt vid skydd och hållbart nyttjande av fiskbestånden och parternas roll i arbetet med skydd av fiskbestånden (gränsälvsöverenskommelsen §28) Enligt artikel 66 i Förenta nationernas havrättskonvention ska stater från vars floder s.k. anadroma bestånd härrör ha det främsta intresset av och huvudansvaret för sådana bestånd.

Förlängning av håvfiske (dvs. förkortning enligt förslaget)

Ministeriets förslag skulle betyda att de förlängningarna för håvfisket som har varit på plats under de senaste par åren skulle avskaffas och återkomst till fiskestadgans regler vore aktuell.

Enligt förslaget skulle håvning efter sik förkortas med -9 dygn jämfört med år 2018 (8 juni 2018 -> 17 juni 2019), dvs. -9 % minskning i håvningstid mellan 2018 och 2019. Håvning efter lax skulle förkortas med -9 och -7 dygn (håvning i 2018 var från 8 juni till midsommarveckans måndag och från midsommar till 30 juni), dvs, ca 70 % minskning av håvfisket efter lax i förhållande till föregående år.

Begränsningarna enligt förslaget som är riktat mot håvning efter lax är överdimensionerad åtgärd i förhållande till den små andelen av laxfångsterna från håvning (uppskattad andel ca 2 % av älvfisket) med tanke på jämlik behandling av olika fiskemetoder (håvning, nät, spöfiske) sinsemellan. Särskilt så när det fisket som ansvarar för den största andelen av laxfångsterna i älvområdet, spöfisket, omfattas inte av begränsningar som skulle minska fisketrycket jämfört med föregående år. Andel av håvade laxar i älvens fångster är den minsta. När siken vandrar in i älven senare har betydelsen av håvning efter lax ökat bl.a. med tanke på levande fiskekultur och turism. Forsfisket är social verksamhet mellan håvare och det har dragningskraft som lockar ortsbor och turister till forsen år efter år.

Forsfisket eller håvning, är en väsentlig del både i Finland och Sverige erkänt immateriellt kulturarv. Syfte med gränsälvsöverenskommelsen är även skydd av kulturvärden, av vilka lokal, traditionell fiskekultur i Torne älv är ett livskraftigt uttryck.

Kommissionen bedömer att ministeriets förslag om håvfiske efter lax behöver modereras så att proportionalitet mellan fiskemetoderna och deras fångster ligger i grunden. I övrigt ska princip av jämlik behandling av olika fiskargrupper tillämpas i förvaltning av fiske inom Torne vattendistrikt i linje med överenskommelsens syfte om skäligt nyttjande av gränsälvarna för båda parterna.

Förslag till förbud av spinnflugafiske i Kukkolankoski

Kommissionen uppmanar nu som i sitt tidigare yttrande att notera förslaget från Kukkolankoski delägarlag och göra de åtgärder som behövs att fullborda det under 2019 för bättre ordning i håvningsplatserna.

Adaptiv reglering behövs

Det nuvarande regleringssystemet i Torne älv är trögt och försiktighetsprincipen är svårt att tillämpa. Med nuvarande system kan man inte reagera på laxens minskade vandring i Torneälven genom att minska fisketryck på älvs- och havsområdet. Dagens risktagning i laxförvaltningen och slopandet av försiktighetsprincipen kan inte motiveras.

Om vandrigen hållar på att bli svag borde man kunna begränsa fisketrycket, det vill säga fisket kunde anpassas till variationer i laxbeståndet. Under fiskesäsongen borde det finnas verktyg att reagera på antal uppvandrade laxar vid behov så att tillräckligt stor bestånd av lekande laxar kan säkerställas med åtgärder, både i havs- och älvsområdet.

Detta kunde betyda t.ex. i älvsområdet att i slutet av säsongen, från mitten av augusti, endast C&R-fiske vore tillåtet om situationen skulle kräva åtgärder. I kommersiellt fiske i havsområdet täckt av fiskestadgan borde möjligheter för tillämpning av reaktiv förvaltning utredas.

Fisketillsyn

Kommissionens åsikt är den samma som tidigare, dvs att insatser för fisketillsyn bör utökas både i älvs- och havsområdet. Förra sommaren slopades fisketillsyn i det svenska havsområdet totalt efter det att laxkvoten blev (mer än) uppfiskad. Staterna har ansvar att skydda laxbeståndet före, under och efter det är tillåtet att fiska lax.

Bättre uppföljning av nationell svensk laxkvot

Under 2018 i delområde 31 överfiskades den svenska vildlaxkvoten med drygt 3 700 laxar innan fiskesäsongen stängdes, vilket betyder ca 20 % mer fångade vilda laxar än vad kvoten för delområdet 31 tillåter, se <https://www.havochvatten.se/hav/fiske--fritid/yrkesfiske/kvotuppfoljning/uppfoljning-laxkvot.html>

För att förebygga likadana överskridanden av kvoten bör bättre praxis i uppföljning av den infiskade delen av laxkvoten tas med i diskussionerna med Sverige.

Kommissionen vill även framhäva att mängden över kvoten fiskade laxar i Sverige i 2018 överskred det antalet laxar som i yttrandebegäran i genomsnittligt anses vara fångade av nätfisket i hela älvsområdet under en säsong.

Fångstrapportering, märkning och fångststatistik

Kommissionen anser att fångststatistik på lax ska utvecklas. Ursprungsmarkering i älvsfisket med hjälp av t.ex. gälplomb kan tas i bruk på samma sätt som i det kommersiella fisket i Finland sedan 2017. Hållbart fiske och hållbara fiskbestånd förutsätter kunskap om fisket och om fångsterna.

Tillståndsviss säsongkvot

På samma sätt som i fjolårets yttrande betonar Kommissionen att Finland och Sverige ska förhandla sinsemellan om möjligheten att införa tillståndsvissa säsongkvoter för lax för alla fiskaregrupper inom fiskestadgans tillämpningsområde, och en skyldighet att inlämna fångstuppgifter.

Tillståndsviss säsongkvot i Torneälvsområdet är med som åtgärd i den finska lax- och öringsstrategin från 2015.

Totalförbud fr.o.m den 15 september

Totalt fiskeförbud i gränsälven efter den 15 september är något som inte finns på andra älvar. Totalförbudet stoppar till exempel fisket efter gädda, abborre och harr under höstsäsong.

Kommissionen anser att totalförbudet bör tas bort. Det finns dock skäl att utvärdera om ett slopat fiskeförbud riskerar ha någon påverkan på framför allt harrbeståndet. Tas förbudet bort

bör övervägas attöka resurserna för fisketillsyn i älvmrådet. Fisket får inte utgöra risk för fiskbestånden.

Fångstplatserna i gränsälven

Vid det tidigare nämnda mötet med ministeriet och fiskarna i mars 2018 i Äkäslompolo togs frågan om Fiskestadgans fångstplatser upp. Listan av fångstplatser borde granskas i samverkan med fiskerättsinnehavarna. I dagsläge finns fångstplatserna i Torne älv inte kartlagda.

Mängden terminalfiske fr.o.m. 2000-talet

Kommissionen har uppfattat att fisket i Kemijokiälven och dess terminalområde under 2000-talet eventuellt inte ingått i den finska nationella laxkvoten. Kommissionen har tidigare bett att få tillgång till fiskestatistiken för Kemijokiälvens älv- och terminalområde, och får härmed förnya begäran att få del av fiskestatistiken.

Torne älv saknas på ministeriets gränsälvsida

Kommissionens sekreterare har i mars 2018 påpekat att Torne älv saknas på ministeriets www-sida om fisket i gränsälvarna och på Åland <https://mmm.fi/kalat/kalastus-ahvenanmaalle-ja-lapin-rajajoilla>

Kommissionen vill uppmana ministeriet att tillfoga även information om Torne älv till webbsidan, t.ex. genom att länka till Kommissionens egen Fiske-sida <http://www.fsgk.se/Fiske.html>. Där finns samlat uppdaterad information om fiskeregler med länkar till relevanta dokument från NTM-centralen och ministeriet.

Behov för gemensam fiskestrategi för Torne vattendistrikt

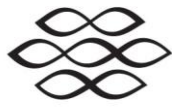
Kommissionen hänvisar åter igen till sitt tidigare yttrande och påminner att både Finland och Sverige har gjort sin egen lax- och havsöringsstrategi utan vidare samordning när det gäller Torneälven. Finlands lax- och havsöringsstrategi 2020 för Östersjöområdet angavs som statsrådets principbeslut 2014/10/16. Sveriges förslag för strategi "Förvaltning av lax och öring" överlämnades till regeringen i november 2015. Den svenska strategin har som mål att skapa en omfattande fisketstrategi för Torneälvens vattendistrikt för långsiktig förvaltning.

Gränsälvskommisionen uppmanar den finska parten till tätare samarbete med svenska fiskemyndigheter och med Finsk-svenska gränsälvskommisionen. Detta för att skapa en gemensam vision genom en öppen och transparent process, i samverkan med områdets fiskare, fiskerättsägare, företagare och övriga intressenter. Gränsälvskommisionen kan i samarbete med fiskemyndigheter utveckla tillgång till information, vidarebefordra den samt främja samarbetet.

Johan Antti
ordförande

Timo Jokelainen
vice ordförande

Virve Sallisalmi
sekreterare

FÖR KÄNNEDOM

Havs- och vattenmyndigheten
Länsstyrelsen i Norrbotten
Närings-, trafik- och miljöcentralen i Lappland
Torneå stad
Ylitornio kommun
Pello kommun
Kolari kommun
Muonio kommun
Enontekis kommun
Haparanda kommun
Övertorneå kommun
Pajala kommun
Kiruna kommun